

TRI ZUPČANIKA KOJI ČINE CJELINU: DIGITALNA ZBIRKA, KORISNIK, VODITELJ ZBIRKE

SNJEŽANA SPITZMÜLLER □ Muzej Psihijatrijske bolnice, Vrapče, Zagreb

sl.1 Muzej psihijatrijske bolnice Vrapče, Zagreb

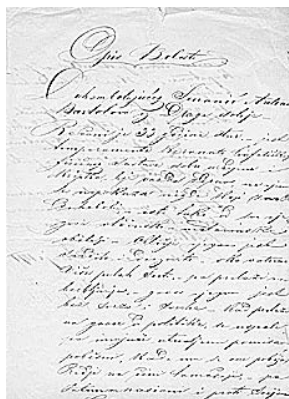
sl.2 Muzej psihijatrijske bolnice Vrapče, Zagreb

Muzej Bolnice službeno je otvoren 1954. godine iako su eksponati koji čine njegov današnji sadržaj sakupljeni i ranijih godina.

sl.3 Prema tekstualnom dijelu koji se nalazi na samom pečatu, moguće je pratiti promjene naziva Bolnice kroz povijest

sl.4 Način pisanja povijesti bolesti prije stotinjak godina

...ovako je počelo:

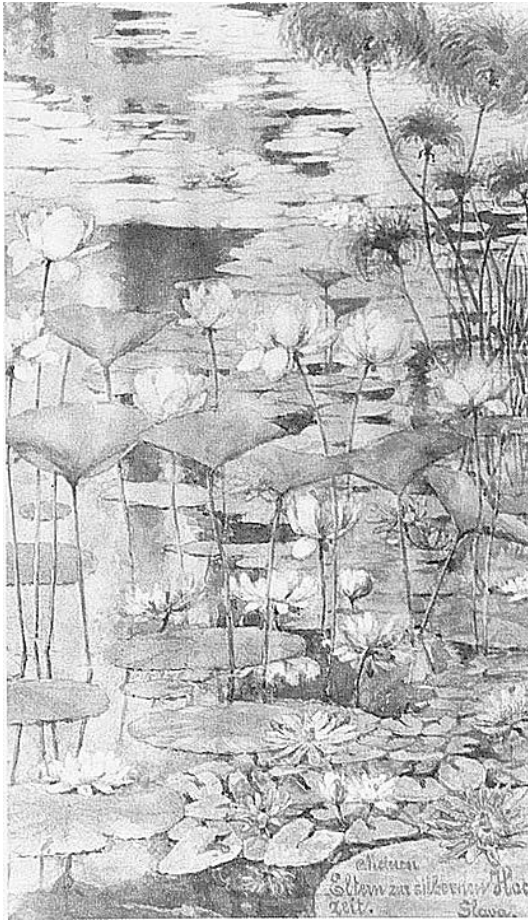
Ima u domovini našoj jedna vrst nesretnikah, glede kojih u obziru obskrbe dan danas tako rekuć sasvim ništa učinjeno nije: to su umobolestnici. Podatak koje sam ja imao priliku uviditi, imade u Hrvatskoj i Slavoniji u provincijah do 300 umobolestnikah, a isto toliko u Vojničkoj Krajini. Od tih je jedva za nuždu obskrbljeno sto, a ostali tumaraju od nemila do nedraga, sebi na muku, drugim na teret i pogibelj. Žalibože da broj ovih nesretnikah dan na dan raste...

Tako je govorio Roberto Zlatarević na XXI. saborskoj sjednici 28. rujna 1868. godine o potrebi izgradnje bolnice za duševne bolesnike, a zakonska osnova o gradnji takve ustanove donesena je davne 1873. godine. Psihijatrijska bolnica Vrapče, dakle, ima zanimljivu i dugotrajnu povijest. Tijekom godina skupljena je građa vezana za život Bolnice, razna medicinska oprema, uređaji korišteni u liječenju, stare fotografije i na kraju, najbitnije - radovi pacijenata. Muzej Bolnice službeno je otvoren 1954. godine, iako su eksponati koji čine njegov današnji sadržaj skupljeni i prije toga. Građa Muzeja Psihijatrijske bolnice Vrapče specifična je, ne toliko glede umjetničke vrijednosti koju predstavlja, već kao građa koja je sredstvo proučavanja i dio liječenja pacijenata. Stoga je muzejski predmet u ovom primjeru "objekt spoznaje" i kao takav dolazi u muzej i dobiva svoju vrijednost. Takav izložak je predmet preko kojega posjetitelj (korisnik) dolazi do bitnih informacija i u tome je njegova najveća vrijednost. Na taj način on postaje materijal za studij i edukaciju.

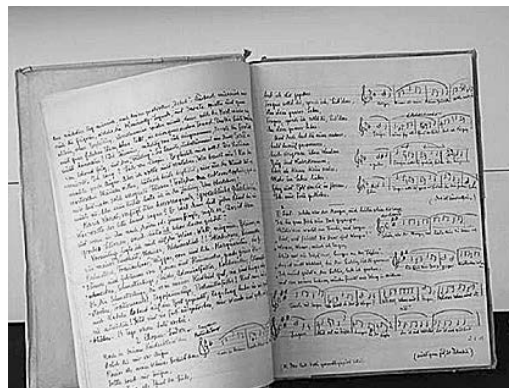
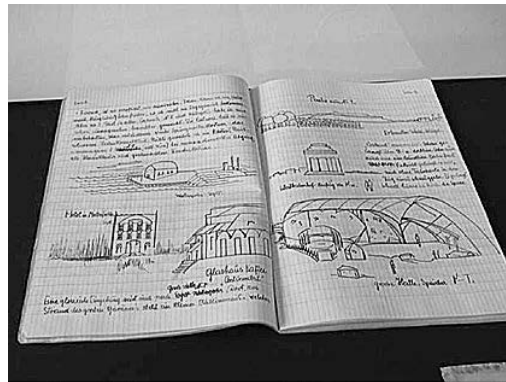
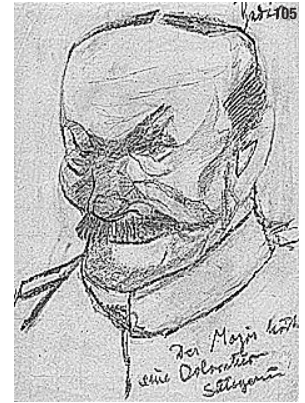
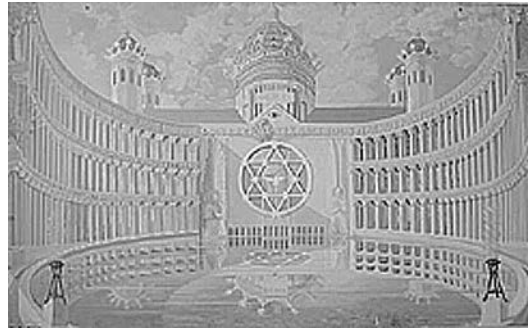
Pojavilo se pitanje kako na najbolji i najučinkovitiji način predstaviti radove Muzeja Psihijatrijske bolnice Vrapče. Naravno, putem digitalne zbirke. O digitalnim zbirkama do danas je napisano mnogo, no ovdje ćemo reći nešto o pristupu putem praktične realizacije. Ovo će biti samo mali pregled onoga što je učinjeno, a što je sve još moguće učiniti - nemoguće je predvidjeti. Godine 1945., izgradnjom prvoga elektroničkog računala, gospodin Watson je prognozirao da će svijetu biti potrebna ukupno četiri računala: dva u Americi, jedan u Europi i jedan u ostatku svijeta. Gospodin Watson je u to vrijeme bio predsjednik IBM-a. I to je jedan od razloga zašto ne možemo sa sigurnošću predviđati nove tehnologije i njihove primjene.

No krenimo redom. U središtu naše priče je korisnik, stoga u digitaliziranju i stvaranju zbirke najprije treba imati na umu potrebe korisnika i, naravno, imati plan i shemu razvoja. O tome će ovisiti odabir građe, označavanje, sam postupak digitalizacije, integracija dijelova u cjelinu, prezentacija i, na kraju, ono što smo htjeli postići - edukacija.

Stvaranje digitalne zbirke pretpostavlja tri elementa. Na prvom je mjestu realna zbirka, zatim korisnici sa svojim specifičnostima i raspoloživa tehnologija. Možda nikad nećemo moći u potpunosti obuhvatiti sve elemente, no bitno je ono što dobivamo njihovim "preklapanjem". Samim procesom digitaliziranja dobivamo dvije zbirke - realnu i digitalnu. Postavlja se pitanje kojom se koristiti. To će ovisiti o mogućnosti pristupa i zahtjevima korisnika. Bitan detalj jest i to da korisnici mogu biti stručnjaci

i laici i upravo u tim razlikama leži odgovor na pitanje kojom se zbirkom koristiti. Iako su naši korisnici uglavnom liječnici, psiholozi, socijalni radnici, studenti... time se razlikuju od ostalih korisnika kojima je i interes za pristupom takvoj zbirki drugačiji, no razlike nisu prevelike. Ponajprije, edukacija je potreba naših korisnika, no ako gledamo iz drugog kuta, edukacija je potrebna i laicima. Idući razlog zašto se odlučiti za digitalnu zbirku jest - destigmatizacija radi uklanjanja straha i predrasuda glede psihijatrijskih pacijenata, no i za to se možemo koristiti digitalnom zbirkom za potrebe laika, čak i potpunije i češće nego realnom zbirkom koja bi bila prihvatljivija stručnjacima. Stoga možemo reći da svrha određuje kriterij za odabir kojoj se zbirci prikloniti. Najvažniji razlog digitaliziranja o kojemu sam možda trebala najprije pisati jest to da se građa digitalizira s namjerom očuvanja, zatim zbog velike količine informacija koja će donijeti edukacijsku korist te znatno povećati dostupnost zbirke. Kad je riječ o Psihijatrijskoj bolnici Vrapče, digitalna je zbirka tek u svom nastajanju i vjerojatno će trebati još mnogo vremena do trenutka kada ćemo moći reći da smo pri kraju. Naime, digitalizirati treba sve, od prikupljenih radova pacijenata, medicinskih predmeta i pomagala, do pisanih i arhivskih dokumenata, arhivskih fotografija i, konačno, sam prostor Bolnice, koji je spomenik kulture. Primljeno: 29. svibnja 2005.

sl. 5-9. Muzej Psihijatrijske bolnice Vrapče, Zagreb, Zbirka radova bolesnika

THREE COG-WHEELS THAT MAKE A WHOLE: THE DIGITAL COLLECTION, THE USER AND THE HEAD OF THE COLLECTION

The Museum of the psychiatric hospital Vrapče was officially opened in 1954, although the exponents that now form its current holdings were collected even earlier. Over the years, materials were collected relating to the life of the hospital, different medical equipment, facilities used in treatment, old photographs and lastly and most importantly - works by patients. The text provides a short description of the procedure of creating a digital collection.

The collected works of patients, photographs of medical objects and aid tools, written and archived documents, archived photographs and finally, documents and photographs of the hospital, which is a cultural monument, are planned to be digitalized.

Even though this is intended for its most frequent users, mainly doctors, psychologists, social workers and students, another reason for creating the digital collection is for it to be available to the wider public, with the aim of eliminating the fears and prejudice regarding psychiatric patients.

sl.10 Muzej Psihijatrijske bolnice Vrapče, Zagreb, keramika, izrada u sklopu radne terapije

Napomena: Radovi su djela pacijenata koji zbog etičkih razloga nisu imenovani.